

# Metsanduse Arengukava täienduse strateegilise keskkonnamõju hindamise aruande eelnõu

## avalik arutelu

**Kuupäev: 26.04.2002**

**Koht: EPMÜ Metsandusteaduskonna maja auditooriumis 0B2**

### Osalejad:

1. Ahto Oja
2. Kaja Peterson
3. Eino Laas
4. Kalev Jõgiste
5. Paavo Kaimre
6. Aigar Kallas
7. Mati Valgepea
8. Andres Talijärv
9. Kalle Karoles
10. Vello Raadik
11. Henn Korjus
12. Veronika Verš
13. Maris Hordo
14. Meelis Teder
15. Evelin Mugu
16. Tiina Troškin
17. Heli Kiiigemägi
18. Rainer Kuuba
19. Lembit Laks
20. Eerik Laibak
21. Angelika Verš
22. Vaike Reisner
23. Hardi Tullus

Koosoleku juhataja: Hardi Tullus

Protokollija: Vaike Reisner

Koosoleku algus: 11:05

Koosoleku lõpp: 16.00

H. Tullus tervitab kohalolijaid.

Päevakorra tutvustus: koosolek orienteeruvalt 3 tundi e kl 11-14-ni

- 1) Alustuseks A. Kallase poolt ülevaade MAKi kohta.
- 2) Keskkonnamõjude hindamise ülevaade K. Petersonilt.
- 3) Töörühmade ettepanekute ja hinnangute arutamine. Ettekanded hindajatelt. 6 töörühma á 15 minutit + lisategevused 15 minutit. 5 minutit põhihindajale, 10 minutit arutelu – ettepanekud esitatakse koos põhjendusega, mis Ahto Oja viib otse arvutisse
- 4) Pärast 2 tundi tööd on vaheaeg 15 min
- 5) Siis tutvustab A.Oja MAKi täienduse ja SMH protsessi analüüsi tulemusi
- 6) Lõpuks kokkuvõte

Tänane eesmärk – tegeleme MAKi täienduse keskkonnamõjude hindamise aruande eelnõu ülevaatamisega.

**A. Kallas:** MAK avalikkusele alates 08.04 – 21.04.2002 palju häid ettepanekuid. Neid on kasutatud MAKi täiendamiseks. Oli ka konfliktseid ettepanekuid. MAK ON probleemide teadvustamiseks ja lahendamiseks, kuid kõiki ja kohe see ei lahenda. Toimub edasine arutelu, lahendusteede otsimine ja analüüs. Kui on juba normatiivid olemas, siis leida vahendid normatiividest kinni pidamiseks.

**A. Taliäär:** Kas järgmisel nädalal toimuva ürituse (*keskkonnaministri juhitud töörühma koosolek 2.mail- protokollija täpsustus*) dokumendid on kuskil juba saadaval?

**A. Kallas:** Esmaspäevaks lisanduvad tänase koosoleku materjalid ning siis on dokument saadaval internetis.

**K. Peterson:** Põhimõisted jagatakse koopiapaberitel.

Arendaja – keskkonnaministeerium

Otsustaja – Riigikogu

MAK täiendus – osa , mille koostamist alustati e.a. detsembris, moodustati 6 töörühma, töö valmis 13.03.2002, täiendatud veel 26.04.2002.

Hindamiskomisjon: K.P, A.O; K.J ja P.K

Programm – lähteülesanne- läbiviimine, objekt, meetodika, ajakava

Aruanne- vastus programmile

Metoodikana kasut. Hindamistabelit, et hinnata tegevuste mõju keskkonnale.

Eesmärk suunata MAKi koost., et seal poleks negatiivse mõjuga tegevusi.

Kui hindamiskomisjon nõustub tänasest koosolekust osavõtjate arvamustega, siis muudetakse hindamistabel. Kui ei nõustu, siis ettepaneku tegija esitab arvamuse kirjalikult, mis lisatakse MAK täiendusele juurde.

**A. Taliäär:** Kui otsustaja on Riigikogu, siis see peab andma tegevusloa. Latt on liiga kõrgele seatud.

**K. Peterson:** Praegu on lähtunud sellest, kes MAKi heaks kiidab.

**P. Kaimre:**

6. Eramets and. tugisüsteemi arendamine

**R. Kuuba:** Ainuüksi inventeerimisest jääb väheseks, lisada ka monitooring. Mida hindamiskomisjon pakub välja, kuidas kasut. monitooringu tulemusi?

**P. Kaimre:** Monitooringu tulemusi kasutatakse järgnevate meetmete rakendamiseks- nt. kuidas metsaomanik on metsa majandanud.

**R. Kuuba:** Ettepanek kirjutada aruandesse selgelt hindamiskomisjoni poolsed võimalikud variandid monitooringu kasutamiseks.

**K. Jõgiste:** Teistes tabelites on need küsimused käsitletud, rakenduskava tegemine on küllaltki suur ettevõtmine.

**K. Peterson:**

1. Omaniketa metsamaad – korrektiivse 2-el puhul. Alternatiivide puhul erinevad meetmed, mis teineteist ei välista. Ülejäänud hinnatud ei muutunud võrraldes varasema versiooniga.

**A. Kallas:** Kui mingi osa maadest on seadustega kaitstud, siis kas on otstarbekas jätta need maad riigi omandisse või kompenseerida eraomanikule mingi tegemata jätmise?

**K. Peterson:** Pakume välja, et võiks jääda riigiomandisse kuni looduskaitse vajadused rahuldatud. Ei kiirusta erastamisega, kuid ei välista.

**P. Kaimre:**

2. RMK ... tulemuslikkuse hindamine

**Erik Leibak:** 20% maismaast- nt. suuremad sood seal sees ja mets biol. tähenduses tegelikkuses väga vähe. Ettepanek kirjutada lahti biol. mõistes metsana (mitte maismaa % ega metsaseaduse mõistes mets)

**Kaimre:**

Tuleb määrata mõiste riigimetsamaa.

**K. Peterson:**

3. Metsaõigusnormide rikkumine ja varimetsanduse tõkestamine

**R. Kuuba:** Keskkonna mõju hindamine nõrk, sest eeldati, et tegevused on positiivse mõjuga. Metsateatistes registreerimise märke tegemine- kuidas selle märke tegemine mõjub olukorras, kui pole olemas adekvaatset infot selle kohta, mis on kirjutatud metsateatistes.

**K. Peterson:**

Registrid ja andmebaasid kompleksis ennetustega metsaõigusnormide rikkumiseks. Hindajatel ei ole põhjust eeldada, et metsaraiuja annab teadvalt vale infot.

**R. Kuuba:** Kuni pole kirjas, et registreerimine on positiivse keskkonnamõjuga mõjuga, peaks vist olema pigem negatiivse keskkonnamõju lahtris. Hindamiskomisjon võiks välja töötada sõnastuse, mille puhul tuleks välja tegevuse positiivne keskkonnamõju.

**K. Peterson:**

Hindamiskomisjon ei või sõnastust muuta. Ettepanek läheb edasi MAKi tegijatele.

**L. Laks:** Selgeks tuleb teha, mis metsatulu üldse on – palk, kasum või dividend. Me ei suuda varimajandust tõkestada kui riik maksudena poole võtab. Ettepanek mitte ainult tulumaksuseaduse vaid kogu maksuseaduse muutmine. Füüsilisel isikul tuleks ka metsatulu käsitleda kui kasumit.

**K. Jõgiste:**

4. Kaitstavate metsade osakaalu määramine

5. Järjepidev metsakasutus

Eesmärk optimaalne raiemaht 13,1 milj m<sup>3</sup>

Optimaalse asemel kasutada sõna maksimaalne (max), võimalik positiivne keskkonnamõju kui peetakse kinni paljudest “kui”-dest (ehk eeldustest)

**E. Leibak:** Kui “kui”-sid arvestatakse, siis raiemaht õige ja positiivne mõju olemas. Samas ei ole võimalik ,et raiel on positiivne keskkonnamõju.

**K. Jõgiste:** Ka looduses on suksessioon. Peale raiet järgneb uuenemine, koha leiavad uued liigid.

**R. Kuuba:** Looduses on küll suksessioon, kuid looduse areng on teistsugune kui inimese poolt kaasa aidatud. 13,1 miljonit- arvutuste aluseks 5% range kaitse all, MAK-is eesmärk range kaitse alla võtta 10%. Uute arvutuste järgi oleks raiemaht 12,6 miljonit. Miks uusi arvutusi hindamisel arvesse ei võetud.

**K. Jõgiste:** Kui on olemas süsteem arutamiseks, siis see on positiivne. Arvutustes võib vigu tulla, kuid vähemalt süsteem on olemas ja võimalik on teha järjest uusi arvutusi ja prognoose.

**E. Leibak:** Kui pole ülevaadet looduse protsesside ulatusest, siis raie iseenesest ei saa olla positiivse keskkonnamõjuga.

**A. Talijärv:** Tuleks ümber vaadata kaitsemetsade kategooriad, nende pindala väheneb ja sealt suureneb raiemaht. Hinnata tuleb tegevust ilma “kui”-deta.

**R. Kuuba:**

Milline on võimalik mõju ilma “kui”-deta?

**L. Laks:** Kas on hinnatud rahalisi võimalusi? Kui tegevused on rahaliselt kaetud, siis on peaaegu kõik tegevused positiivse mõjuga. Kui aga pole kaetud?

**R. Kuuba:** Ei saa olla, et kui positiivset mõju pole, siis pole raiumisel ka negatiivset mõju. Üleraiumisel on kahtlemata negatiivne mõju. Ettepanek nr. 1 hinnata mõju siis, kui “kui”-sid ei ole; nr. 2 - hinnata mõjusid selle järgi, kui palju suudetakse tagada max raiemahust kinnipidamist.

**E. Laas:** Kui peetakse lankide liitumisajast kinni- see fikseeritakse metsaseaduses. Vaja selgitada tegelikku uuenemist.

**H. Korjus:** Vaadates optimaalse raiemahtu kehtestamist on sellel positiivne mõju.

**P. Kaimre:** Aruandesse on sissekirjutatud, et eelkõige tuleb tegeleda “kui”-dega. Raiujad, kes toimetavad väikesepindalalistel metsaaladel (u 50, 000 in) , nendele raiemahtu välja arvutada võimatu. Nende puhul ongi võimalik tegeleda “kui”-dega ehk tingimuste seadmisega.

**R. Kuuba:**

1. Aruande põhitekstis: eeldusel kui peetakse kinni “kui”-dest, hakkab raiemaht vähenema. Mille põhjal võib nii väita?

2. Väikesele eraomanikult on raske raiemahtu arvutada- milliste uurimuste alusel te nii väidate?

**P. Kaimre:**

2. Üleriigiliselt sellest kinni pidamine on raskendatud.

1. Metsakorralduskeskus arvutas välja enamus puuliikide kaupa

**R. Kuuba:** Sõnastus on seal, et eeldusel, et raiutakse nii nagu on kavandatud. Kuid Eestis paraku on praegu nii, et ei peeta kinni.

**E. Leibak:** Raiemahu mõju positiivne siis, kui sõnastus muudetud optimaalsest maksimaalseks võimalikuks. Kõik "kui"-d peavad siis MAKis saama hinnatud.

**K. Karoles:** Iga "kui" tekitab alternatiivi. Ka üks tegevus sõltub päris mitmest tegevusest. Kas püüame tekitada "kui"-de lõplikku loetelu või mida arendaja ütleb?

**A. Kallas:** MAKi tegemisel ei jõutud mitmetes probleemides lõplike lahendusteni. "Kui"-sid oli ja tekib pidavalt juurde. Arendaja seisukoht on, et oleme teadvustanud ka neid probleeme, millede osas ühest lahendust veel ei ole, aga nendeni jõudmine tagatakse arenguavas toodud tegevuste läbi.

**K. Peterson:**

7. Lisategevused

**A. Talijärv:** 08.04.2002 4.3.2 Nt. loometsade kaitset KLOS-iga on raske paika panna. Metsaseadus ja KLOS peavad kooskõlastatud olema.

**K. Peterson:**

Edastame keskkonnaministrile.

**E. Leibak:** Millal tehakse lisategevuste KMH ja millal üldsus nendest teada saab?

**K. Peterson:** Esmaspäeval saab tutvuda.

**E. Laas:** Punkt 4. Metsakeskus- kes jätkab Metsakaitse- ja -uuenduse keskuse tegevust, siis positiivne mõju Kui senine tegevus väheneb, siis negatiivne mõju.

**R. Kuuba:** Millised olid alternatiivid metsakeskuse loomisel?

**A. Kallas:** Funktsioone ühildatakse – maakonna keskkonnateenistused, metsakorralduskeskus jne. Probleemiks oli siiani see et mitmed riigi metsandusfunktsioonid olid siiani täitmata.

**A. Talijärv:** 40% sai EMTL ettepanek sisse, sest tänane suur metsamaa osakaal on tingitud põllumaade sööti jätmisest.

**R. Kuuba:** Ettepanek kirjutada hindamisse sisse põhjendus, miks on positiivne mõju metsamaa osakaalu vähenemisel.

**A.Kallas:** Optimaalne metsamaa osakaal pole tegelikult teada. Välja saame pakkuda tänase päeva seisuga teada olevat. Eeldatavasti metsamaa pindala isegi suureneb.

**R. Kuuba:** Protsessidele tervikuna mõningad küsimused. Soovin neid esitada enne kui hindamiskomisjon läheb ettepanekuid arutama.

Vaheaeg 14-14.16 Hindamiskomisjon eraldus saadud hinnanguid analüüsima.

Samal ajal jätkus ettekanne ja arutelu saalis:

**A. Oja:** Tutvustab MAKi täiendamise ja SMH protsesse.

**E. Leibak:** Keskkonna mõjude hindamisel on puudus analüütilisest osast. Vähe ekspertarvamusi. SMH töörühm jääb vastutama MAK-ile antud hinnangute eest.

**A. Oja:** Väljastpoolt ekspertide tellimine. 70-90 meetme analüüs oleks äärmiselt raske- kas iga meetme jaoks eraldi ekspert?

**E. Leibak:** Kuna Eesti on nii väike, siis tuleks järgmistel kordadel tellida väliseksperthe. Eriti ka neid, kes mujal on SMH-ga tegelenud.

**A.Oja:** Siin võib takistuseks saada rahalise ressursi küsimus.

**E. Leibak:** Tagasi delegeerida ekspertkomisjonidele alternatiivsete variantide väljamõtlemiseks.

**R. Kuuba:** Küsimus Kallasele – loetleda meetmed, tegevused, punktid, põhimõtted, mis muutusid tänu SMH-le?

**A.Kallas:** Enne aruande sisu põhjalikku läbitöötamist on raske öelda, kui palju MAK muutub. Oli ettepanek nt metsamajanduskava kohta, mis ekspertkomisjoni esimese ettepaneku järgi MAKist välja jäeti, nüüd on aga SMH ettepaneku järgi uuesti MAKi tagasi tuakse.

**R. Kuuba:** SMH andis esimese eksperthinnangu MAKile. Hinnang oli hea, kuid mõju MAKile on praktiliselt olematu. Soovin saada kirjalikult välja tooduna, et tänu SMH-le muutusid MAKis järgmised asjad.

**A. Kallas:** Püüan sellise nimekirja teha.

**K. Peterson** tutvustab hindamiskomisjoni seisukohti ettepanekute osas.

**H. Kiigemägi:** Mis on vastus R. Kuuba küsimusele?

**K. Peterson:** Mis on SMH peamine funktsioon – prognoosida negatiivse keskkonnamõju võimalikkust. Et otsuse tegijal oleks kindlus, et negatiivset mõju ei ilmne. Loetelu muutuste kohta MAKis saab teha vaid arendaja. SMH ja MAKi täiendamine on mõjutanud teineteist mõlemapoolselt. Eriarvamused lähevad SMH aruandega kaasa ega kao kuhugi.

**E. Leibak:** Iga arengukava osa on tulemuslikkuse kontroll. Palun kommeneerida keskkonnamõtjude seisukohast.

**A.Kallas:** Metsapoliitika täitmist varem ei olnud jälgitud. Ega ole olnud ka vastavat institutsiooni. Arengukavas on sõnastatud valitsuse juurde loodav komisjon, kelle ülesandeks on MAKi rakendamise jälgimine ning selle täiendamine.

**E. Leibak:** Kui üks tegevus on saanud SMH poolt positiivse mõju hinnangu. Mis on aga analüüs selle kohta, et kui seda tegevust konkreetselt ei toimu, mis siis juhtub. Ei saa eeldada, et kui konkreetselt tegevust ei toimu ja positiivset mõju pole, et siis mõju üldse puudub. Äkki kaasneb tegevuse mitte-toimumisega negatiivne mõju?

**A.Kallas:** Kõikide stsenaariumide läbimängimine oli praegu ilmselt ülejõukäiv. Tuleb arvestada sellega, et erinevad rakendatavad tegevused saavad olema oluliselt detailsemad kui nad arengukavas kirjas, ja seetõttu tuleb neile teha omakorda täiendav hindamine.

Hindamiskomisjoni esimees K. Peterson tutvustab hindamiskomisjoni arutelu tulemusi. Vaadatakse uuesti üle hindamistabelites vastavad ettepanekud ja hindajate seisukohad, mis olid juba sisestatud eri värviga tabeli lisaveergu.

Koosoleku juhataja:

.....

Hardi Tullus

Koosoleku protokollija:

.....

Vaike Reisner